

ARBRES SINGULARS

INTRODUCCIÓ

Determinats arbres tenen un valor patrimonial o un significat cultural d'una transcendència notable. Se tracta d'individus de característiques o edat extraordinàries, o que per la seva ubicació o altres característiques han estat coneguts i estimats per els pobles de les Illes Balears, de manera tradicional. És prova fefaent el nom propi amb que alguns d'ells es coneixen.

Els arbres formen part de manera senyalada del Patrimoni Natural de les Illes Balears. Alguns d'ells, són recolzament autèntic de la cultura col·lectiva, al estar relacionats amb fets històrics o constitueixen part de la mítica o la tradició popular, o fins i tot, del patrimoni artístic, com inspiradors d'obres plàstiques o literàries.

CAL PROTEGIR-LOS?

Per respondre aquesta pregunta ens hauríem de demanar, quants arbres disposaríem avui en dia de més de 200 o 300 anys, o que tinguessin interès científic o siguin recolzaments de valors culturals assenyalats, si s'hagués produït una protecció dels arbres singulars, 50 o 100 anys enrera? Cal dir que, malauradament, el respecte i estima social existent cap a aquests arbres, no ha resultat suficient per a la seva conservació real.

CAUSES DE LA SEVA DESAPARICIÓ

A principis del segle XX, l'activitat forestal a les Illes Balears, era un sector econòmic important i les seves accions sobre els bosc, clarament agressiva. L'alzina, se explotava per a combustible com a llenya o carbó vegetal; el pi blanc, servia per embalatges i construcció, essent les seves branques emprades com a combustibles als forns de calç; el teix, era molt valorat per a la indústria naval, entre altres funcions. Tal fet, va fer desaparèixer grans masses forestals, que albergaven arbres inèdits i dignes de catalogació. Un clar exemple de l'exposat va ésser L'Alzina de Mossa, que fa alguns lustres va ésser convertida en carbó. Actualment els alzinars que queden a Mallorca i Menorca (no és el cas de les Pitiüses, que les poques que hi ha, són per que han estat trasplantades o sembrades), són objecte de protecció, pel Decret Autonòmic 130/2001, de 23 de novembre, que aprova la delimitació de les àrees d'alzinar protegit a Mallorca i Menorca.

Els arbres de valor agrícola, molts d'ells, han estat arruïnats al perseguir els seus interessos econòmics. Són un clar exemple de les oliveres mallorquines i eivissenques

que part de les soques retorçudes, estan seques i mortes, degut a les intenses podes dels seus propietaris, evitant que l'arbre arribés a alçades que dificultàs la recol·lecció.

Els arbres ornamentals, que engalanaven les possessions, monestir, convents i cases senyoriales, han sigut objecte de tala, o d'imputacions salvatges, atès a que les seves rels, aixecaven el paviment o les branques destrossaven les teulades de les construccions, un clar exemple de l'exposat va ésser el "Plater de sa Clasta d'Alfàbia", que fa una dècada es va alterar la seva fisonomia perquè les branques fregaven les teules i les fulles obstruïen les canonades.

Cal assenyalar que la mà de l'home, no ha estat sempre el causant de la desaparició sobtada, i fora del seu cicle biològic d'arbres singulars, així doncs, tenim l'exemple del fort impacte que va suposar el temporal que va envestir les Illes Balears en novembre de 2001, on varen caure més de 350.000 pins, entre ells el "Pi de Son Roig", que fou arrabassat brutalment, i que va impossibilitar qualsevol intent de recuperació artificial.

NECESSITAT DE PROTECCIÓ.

Degut de les causes de desaparició o degradació de l'arbre, és fa necessari que les autoritats il·lenques, dins les seves competències i funcions que els hi ha atorgat, empari i garanteixi la conservació d'aquests autèntics monuments vius, de manera que els pobles que configuren l'arxipèlag Balear, puguin gaudir d'ells tant d'anys com el seu cicle biològic ho permetin.

Arran de l'esmentat i vista el sentiment social per a la preservació i manteniment dels arbres singulars, el Parlament de les Illes Balears, aprovà la Llei 6/1991, de 20 de març, per lectura única i unanimitat, de Protecció d'Arbres Singulars, que crea el Catàleg d'Arbres Singulars de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, on els arbres incloses al mateix, no poden ser objecte de tala, ni qualsevol altre activitat que pugui alterar o perjudicar l'arbre o el seu entorn, a excepció que per motius de conservació, així es faci necessari.

NOMBRE I ESPÈCIES D'ARBRES CATALOGATS.

L'esmentada Llei 6/1991, de 20 de març, ha quedat desenvolupada per les contínues declaracions d'arbres singulars, que s'han estat publicades, iniciant la primera llista de 30 arbres per la Conselleria d'Agricultura i Pesca, l'any 1993, i altres publicacions l'any 2001 i l'any 2003. Actualment existeix un nombre de 60 exemplars catalogats, essent 33 a Mallorca, 15 a Menorca, 7 a Eivissa i 5 a Formentera. No obstant, els arbres catalogats fins al moment no són els total d'arbres que mereixen la qualificació de singularitat, ja que s'està tramitant nous espècimens, que segurament mereixeran la categoria i prestigi de singularitat.

Els arbres catalogats fins al moment compren un ampli ventall d'espècies, la majoria d'elles bastant conegudes a les Illes Balears, per esser arbres de la mediterrània (Garrovers, Oliveres, Ginebres, Savines, Pins, Alzines, Lladoners, Datileres, Platers, etc.), cal dir, però que existeixen altres arbres que destaquen per esser espècies exòtiques, i per tant, poc comuns entre l'arbòria balear, com per exemple, la Lagunària de la Llotja, la Bellaombra de la Plaça de la Reina i els Pacaners de S'Hort Squella de Menorca, aquest darrers originaris de Mèxic, i segons es creu, varen esser emigrants de Menorca, que al tornar varen trasplantar aquest tipus d'arbres.